

te nostri. Scda ex pte dei ibi. (Luz iudicamur aut rē.) Ex parte aut nostra causa vine punitiōis est negligētia qua in nobis ipfis pctā cōmissa punire negligimus. Un̄ dicit q̄ si nosmetipfos diiudicaremus redarguēdo r̄ puniēdo peccata nostra: nō vtiq; iudicaremur. i. nō puniremur a dño: neq; postmodū in futuro: neq; etiā in presenti. ¶ S3 cōtra ē qd̄ supra. 4. dictū est. S3 neq; meipm iudico. Et Ro. 14. d̄r. Beatus qui nō iudicat semetipsum. ¶ S3 d̄s est q̄ aliquis p̄t seipsum iudicare triplr. Uno mō discutiēdo. r̄ sic aliquis d̄s iudicare seipsum: r̄ q̄tum ad opa p̄terita: r̄ q̄tum ad futura: fm̄ illud Gal. vlt. Opus suuz p̄bet vnusquisq;. Alio modo snialiter seipsum absoluēdo quasi iudicādo se i nocētē q̄tum ad p̄terita: r̄ fm̄ hoc nullus d̄s iudicare seipz vt. s. se inocētē iudicet: fm̄ illud Job. 9. Si iustificare me voluero os meū cōdēnabit me. Si inocētē me ostēdero prauū me p̄probabit. Tertio mō reprehēdēdo: vt. s. faciat aliqd̄ qd̄ ipse iudicat eē maluz. Et hoc mō itelligit qd̄ idu ctuz est. Btūs est qui nō iudicat semetipsum in eo qd̄ p̄bat. S3 q̄tum ad ea q̄ iaz fecit d̄s qlibet seipm iudicare: reprehēdēdo r̄ puniēdo p̄ maleficijs. Un̄ d̄r Job. 13. Uias meas in cōspectu eius arguā. r̄ 23. Ponā corā eo iudiciū r̄ os meū replebo i crepatiōibus. Et de hoc iudicio Aug. d̄c in li. de p̄nā: r̄ iducit̄ hic in Glo. Verlet̄ añ oculos n̄ros imago futuri iudici: r̄ ascēdat hō aduersuz se ante faciē suam: atq; cōstituto in corde iudicio assit accusans cogitatio r̄ tentis scia r̄ carnifex cor. Inde qd̄ sanguis animi cōfiteētis p̄ lachrymas p̄fluat: postremo ab ipsa mēte talis snia p̄ferat: vt se idignū hō iudicet p̄cipie cor̄pis r̄ sanguis d̄ni.

¶ Deide cū d̄c. (Luz iudicamur aut rē.) ponit cāz q̄ est ex pte dei dicēs. Luz iudicamur aut a dño. i. i hoc mūdo punimur. Corripimur. i. hoc fit ad correptionē nostrā. d̄uz. s. qlibet p̄pter penā quā sustinuit a pctō recedat. Un̄ r̄ Job. 5. d̄r. Beatus vir qui corripitur a dño. Et puer. 3. Quez diligit d̄ns corripit. Uel ēt d̄uz p̄ penā vnus ali' peccādo desistit. Prouer. 19. Pestilēte flagellato stult' sapiētiōr erit. r̄ hoc iō vt nō dānemur eterna dānatiōe in futuro cū hoc mūdo. i. cū hoibus mundanis.

¶ Deide cuz dicit. (Itaq; frēs mei rē.) reducit eos ad debitā obseruātiā. r̄ p̄mo ponit id qd̄ nūc ordinat. Scdo ponitur p̄missio de ordinatiōe futura. ibi. (Cetera aut.) Circa p̄mū tria facit. P̄mo ponit ordinatiōē suā dicēs. (Itaq; frēs mei rē.) Ne vnusq; cenā suā p̄sumat ad māducā dū cū cōuenitis. s. in ecclia ad māducā dū. s. corpus xpi iuicez expectate. vt. s. simul oēs sumatis. Un̄ r̄ Exo. 12. dicit. Immolabit eduz multitudo filioz israel. Scdo excludit excusationē dicēs. (Si quis aut esurit rē.) Et non p̄t trāspectare. domi māducet. s. cōes cibos: postmodū eucharistiā nō sumpturus. Eccl. 36. Omnē escam māducabit vēter. Tertio rōnem assignat dicēs. (Ut nō conueniatis.) s. ad sumēdū cor̄p' xpi i iudiciū. i. i v̄raz cōdēnationez.

¶ Deinde ponitur p̄missio. cū dicit. (Cetera.) s. q̄ non sunt tāti periculi cuz venero p̄sentialr̄ disponā: qualr̄. s. ea cōseruare debeatis. Ex q̄ p̄z q̄ ecclia multa habet ex dispositione apostolor̄: que in sacra scriptura non continent. Eccl. 10. Liuitates inhabitantur. i. ecclesie disponēnt per sensum prudentiū. s. ap̄toz. CAP. XII.

De sp̄sialib' autem nolo vos ignorare fratres. Scitis autem quoniā cū gētes essetis ad simulacra muta p̄ ut ducebamini eūtes: iō notū vob̄ facio. q̄ nemo i sp̄i dei loq̄ns d̄c̄ anathema iesu. Et nemo potest dicere domin' iesus nisi in spiritu sancto. Diuisiōes vero gratia

rum sunt. idem aut spiritus. Et diuisiōes ministracionum sunt: idem autē dominus. Et diuisiōes operationum sunt. idem vero deus q̄ operatur omnia in omnibus.

¶ Postq; apostolus p̄secutus est de tribus sacramentis. s. baptismo matrimonio r̄ eucharistia. hic incipit d̄terminare de his que pertinent ad rem sacramētorum. Est autē duplex res sacramēti. Una significata r̄ p̄tēta. s. gloria resurrectionis que in fine expectatur. P̄mo ergo agit de donis gratiarum. Scdo de gloria resurrectionis. 15. ca. ibi. (Notū aut vobis facio rē.) Circa p̄mū agit de gratis gratis datis. Scdo p̄fert oibus his charitatē que pertinet ad grām gratis facientē. 13. ca. ibi. (Si linguis hoīuz rē.) Tertio comparat grās gratis datas adinuicem. 14. ca. ibi. (Sectamini charitatē rē.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo p̄hemialr̄ exponit qd̄ itendat dicēs. Dixi q̄ cetera que pertinet ad vsuz sacramētoz cuz venero disponā. S3 quedā statiz vobis tradere opz. r̄ hoc est qd̄ dicit. (De sp̄sialibus aut.) i. de donis gratiaruz que sunt a sp̄scō: o fratres nolo vos ignorare. Est enī maximū genus igratitudinis ignorare b̄nficia accepta: vt Seneca dicit in lib. de b̄nficijs: r̄ iō vt homo nō sit deo igratus nō debet sp̄siales grās ignorare. supra. 2. Spirituz accepimus qui ex deo est vt sciamus que a deo donata sunt nobis. Esa. 5. Propterea captiuus ductus est populus meus: qz nō habuit sciam. s. sp̄sialium.

¶ Scdo ibi. (Scitis qm̄ cū gētes rē.) p̄sequit suā intentionē. r̄ p̄mo ostēdit sp̄sialiu' graruz necessitatē. Scdo ponit gratiaz distributionē ibi. (Diuisiōes vero rē.) Necessitas aut alicui rei maxie cognoscit̄ ex defectu ipsius. Un̄ circa p̄mū duo facit. P̄mo ponit defectū quē patiebantur ante susceptā gratiā. Scdo cōcludit gratie necessitatē ibi. (Iō notū vobis rē.) Dicit ḡ p̄mo. Scitis quasi expti qm̄ cū essetis gētes. i. gētiliter viuētes nōdū suscepta grā per baptismū. Gal. 2. Nos enī natura iudei nō ex gētibz peccatores. Ephe. 4. Hentes ambulāt in vanitate sensus sui. Eratis euntes quasi prompta mēte r̄ assidue: fm̄ illud Jer. 8. Omnes cōuersi sunt ad cursum suum quasi equus in impetu vadēs in prelium. Prouerb. p̄mo. Pedes eoz ad malū currūt. (Ad simulacra muta.) s. adorāda r̄ colēda. fm̄ illud. ps. Os habēt r̄ nō loquētur. Et ponit sp̄sialiter in eis defectū locutiōis: qz locutio est p̄p̄i' effect' cognitōis. vñ ostidit nō itelligere simulacra: r̄ per p̄ns nihil d̄nitatis habere si sunt muta. Et hoc prout ducebamini. i. sine aliqua resistētia. Ducebātur autem vel allecti ex pulchritudine simulacroruz. Unde dicitur in epistola Jeremie. Uidebitis in Babylonia deos aureos r̄ argenteos videte ne metus vos capiat in ipsis. Aut etiā ex imperio alicuius p̄cipis: sicut legitur Dan. 3. O Nabuchodonosor cogebat homines adorare statuam aureaz. r̄ secūdi Machab. 6. dicitur de quibusdā q̄ ducebātur cuz amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. Uel etiā instinctu demonum qui ad hoc precipue anhelant vt diuinus cultus eis exhibeatur: fm̄ illud Mat. 4. Dec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Ibat ergo ad ydola colēda prout ducebātur. i. sine aliqua resistētia: sicut de iuvene etiā vecoz de dicitur. Prouerb. 7. Statim eaz sequitur quasi bos ductus ad victimā. Per hoc ergo apparet q̄ homo añ susceptam grām prompte currit in peccatū sine resistētia. Specialiter autē facit mētionē de peccato ydolatrie p̄pter tria. P̄mo qdem: qz hoc est peccatus grauissimus itroducere aliū deū sicut grauissime peccaret cōtra regem qui alium regē in regnū eius itroduceret. Unde dicitur Job. 31. Si vidi solem cū fulgeret r̄ lunā incedentē clare: r̄ osculatus manum meaz. s. quasi cultoz solis: r̄ lune que est iniquitas.

Ad corinthios I.

maxima et negatio contra deum altissimum. Secundo. quia a peccato ydolatrie omnia alia peccata oriebantur; secundum illud Sapientia 14. Nephadorum ydolorum cultura omnis mali causa est. Tertio. quia hoc peccatum apud gentes commune erat et non reputabatur. Unde in psalmo. Omnes domus gentium demonia. Est autem considerandum quod quidam dixerunt homines in peccato mortali existere sine gratia quidem non posse a peccato cui subiacet liberari: quia remissio peccatorum non fit nisi per gratiam; secundum illud Romanorum 3. Iustificati per gratiam eius: posse autem se perseverare a peccato mortali sine gratia per liberum arbitrium. Sed hec positio non videtur vera. Primo quidem. quia non potest aliquis se a peccato mortali perseverare nisi omnia legis precepta servando: cum nullus mortaliter peccet nisi transgrediendo aliquod legis preceptum: et ita posset aliquis obviare omnia legis precepta sine gratia quod est heresis pelagiana. Secundo. quia charitate per quam deus diligit super omnia nullus potest habere sine gratia: secundum illud Romanorum 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Non potest autem esse quod homo omnia peccata declinet nisi deum super omnia diligat: sicut illud magis pretemnit quod minus diligitur. Poterit ergo esse per aliquod tempus quod ille qui caret gratia a peccato abstinere quousque occurrat illud propter quod dei preceptum pretemnet a quo ducitur ad peccandum. Signanter autem apostolus dicit. put ducebamini.

Deinde cum dicit. Ideo notum vobis facio etc. Concludit duos effectus gratie quorum primus est quod facit abstinere a peccato. Secundus est quod facit operari bonum et bene ponit ibi. Et nemo potest etc. Dicit ergo. primo ex quo quod sine gratia eratis propterea ad peccandum currebatis. Ideo notum vobis facio quod si gratiam habuissetis hoc vobis non contigisset. Nemo enim in spiritu dei etc. id est in spiritu dei loquens dicit anathema iesu etc. id est blasphemiam dei iesum: secundum illud Iohannis 4. Omnis spiritus qui solvit iesum ex deo non est. Notandum quod supra posuit gravissimum peccatum quod est blasphemiam: quod per gratiam declinat: ut de alijs minoribus peccatis intelligat. Potest autem bene quod dicit anathema iesu intelligi quodlibet peccatum mortale. Anathema. n. separationem significat. De ab ana quod est sursum: et thesis quod est positio quasi sursum positum: quia olim res que ab usu hominum sepabantur suspendebantur in templis vel in locis publicis. De autem peccatum mortale separat a iesu: secundum illud Esaias 59. Iniquitates vestre dividerunt iter vos et dei vestrum. Quicunque ergo mortaliter peccat dicit corde vel ore anathema. id est separationem a iesu. Nemo ergo in spiritu dei loquens dicit anathema iesu: quia nullus per spiritum dei peccat mortaliter: quia ut dicitur Sapientia 1. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum: sed secundum hoc videtur quod quicunque habet spiritum sanctum non possit peccare mortaliter: quia et dicitur Iohannis 3. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet. Sed verum est. quod quantum est ex spiritu dei homo non facit peccatum: sed magis a peccato retrahitur: potest tamen peccatum facere ex defectu voluntatis humane que spiritum sanctum resistit: sed illud Actuum 7. Vos autem semper spiritum sanctum resistitis. Non enim per spiritum sanctum inhabitantes tollit facultas peccandi a libero arbitrio totaliter in vita presentis: et ideo signanter apostolus non dixit. Nemo spiritum dei habens sed nemo in spiritu dei loquens.

Deinde cum dicit. Et nemo potest etc. ponit secundum effectum gratie. id est quod sine ea homo non potest bonum operari. Dicit ergo. Et nemo potest dicere quod iesus est dominus nisi in spiritu sancto. Contra quod videtur esse: quia per spiritum sanctum homo introducit in regnum celorum: sed illud psalmi. Spiritus tuus bone deducet me in terram rectam. Dominus autem dicit. Matthei 7. Non omnis qui dicit dominum dicitur: dominus intrabit in regnum celorum. Non omnis ergo qui dicit dominum iesum dicitur in spiritu sancto. Dominum est autem quod dicere aliquid in spiritu sancto potest intelligi dupliciter. Uno modo in spiritu sancto mouente sed non habito. Mouet enim spiritus sanctus corpora aliquorum ad loquendum quos non inhabitat. sic legitur Iohannis 11. Quia cayphas hoc quod de utilitate mortis christi predixerat a semetipso non dixit: sed per prophetiam. Balaam et multa vera predixit motus a spiritu sancto. ut legitur Numeri 23. et 24. Licet enim non haberet. Secundum hoc est

quod intelligendum est quod nullus potest dicere quodcumque verum nisi a spiritu sancto motus quod est spiritus veritatis. de quo dicit Iohannis 16. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Unde et in hoc Ambrosius dicit. De verum a quocumque dicat a spiritu sancto est. Et spiritualiter in illis que sunt fidei que per spiritum sanctum revelationem spiritus sancti sunt habita iter que est quod iesus sit omnium dominus. Unde Actuum 13. Certissime sciat omnis domus israel quia deus fecit hunc dominum iesum quem vos crucifixistis. Alio modo loquitur aliquis in spiritu sancto mouente et habito. Et hoc et potest verificari quod hic dicitur. ita tamen quod dicere accipiat non solum ore: sed et corde et opere. Dicit enim aliquid corde: secundum illud psalmi. Dixit insipiens in corde non est deus. Dicit et aliquid opere in quantum exteriori opere aliquis suum preceptum manifestat. Nemo ergo nisi habendo spiritum sanctum potest dicere iesum dominum. ita. scilicet quod non solum hoc ore committat: sed etiam corde revereat ipsum ut dominum: et opere obediat ipsi quasi domino. Sic igitur ex verbis premissis tria circa gratiam considerare possumus. Primo quod sine ea peccatum homo vitare non potest: sed illud psalmi. Nisi quia dominus adiuvit me paulominus in inferno habitasset anima mea. Secundo quod per eam vitatur peccatum: sed illud psalmi Iohannis 3. Qui natus est ex deo non peccat. Tertio quod sine ea non potest homo bonum facere: sed illud Iohannis 15. Sine me nihil potestis facere.

Deinde cum dicit. Divisiones vero etc. Incipit distinguere gratias gratis datas. et primo distinguit eas in generali. Secundo manifestat in speciali ibi. Unicuique autem datur etc. In his autem que per gratiam spiritus sancti conferuntur tria opera considerare: primo quod de facultate hominum ad operandum. Secundo auctoritatem. et executionem utriusque. Facultas quidem habet per donum gratie. puta per prophetiam vel preteritatem faciendi miracula aut per aliquid habens auctoritatem autem habet per aliquid misterium. puta per apostolatam vel aliquid habens. Executio autem pertinet ad operationem. Primo ergo distinguit gratias. Secundo ministeria. Tertio operationes. Quatum ergo ad primum dicit. Ostendi necessitatem gratie que tamen non totaliter advenit omnibus nisi christo cui datus est spiritus non ad mensuram: ut dicitur Iohannis 3. sed quantum ad alios sunt divisiones gratiarum: quia quidam abundat in una: quidam in alia. Sicut enim in corpore naturali caput habet omnes sensus: non autem alia membra: ita in ecclesia solus christus habet omnes gratias que in alijs membris dividuntur: quod significatur Genez. 1. Ubi dicitur quod fluvius. id est gratiarum egrediebatur ad irrigandum paradisum qui inde dividitur in quattuor capita. Et Matthei 25. dicitur. Et quod vni dedit quinq; talenta: alij duo: alij unum. Et quis dona gratiarum sint diversa que a diversis habentur non tamen procedunt a diversis actoribus: sicut ponebantur gentes qui sapientiam attribuebant minerue. locutionem mercurio: et sic de alijs. Ad quod excludendum subdit. Idem autem spiritus. id est sanctus qui est actor omnium gratiarum. Ephes. 4. Unum corpus et unus spiritus. Et Sapientia 7. Est spiritus vnus et multiplex. Unus in substantia multiplex in gratijs.

Deinde ponit distinctiones ministracionum dicens. Et divisiones ministracionum sunt. id est diversa ministeria et officia requiruntur ad gubernationem ecclesie. Prelati enim ecclesie ministri dicuntur. supra. 4. Sic nos existimet homo ut ministros christi: pertinet autem ad decorem et perfectionem ecclesie: ut in ea diversa ministeria sint que significantur per ordines ministracionum: quod mirabatur regina Saba in domo Salomonis: ut legitur 3. Regum 10. Omnes tamen vni domino seruiunt. Unde subdit. Idem autem dominus. supra. 8. Nobis vnus dominus iesus christus per quem omnia.

Deinde ponit distinctionem operationum dicens. Et divisiones operationum sunt. quibus aliquis in seipso bonus operatur: sicut per ministraciones ad proximum. psalmi. Exhibet homo ad opus suum. id est sibi proprium. Ecclesie 33. Immutavit. id est distinxit vias. id est operationes eorum que tamen omnes procedunt ab vno principio. Unde subdit. Idem vero deus qui operatur

oia. sicut prima cā creans oēs opationes. Ne tñ alie cāe vi deant esse supflue: subdit. In oib⁹ qz in causis secundarijs pma cā opat. Esa. 26. Dia opa nostra opatus es in nobis. Et notādum qd apls valde cōgrue gratias attribuit spiri- tui q est amor: qz ex amore pcedit qd aliquid gratis detur ministerij a dño cui ministrat. opatōes deo sicut pme cāe mouenti. Et qd dicit spiritus pōt referri ad psonam spirit⁹ sancti. Et dicit dñs ad personam filij. qd dicit deus ad per- sonam patris. Vel hec tria possunt attribui spūi sancto q ē dominus deus.

Lectio. II.

Manifestatio spūs ad vtilitatem. Alij quidez per spiritū dat sermo sapientie: alij autē sermo scientie fm eundem spirituz. Alteri fides in eodem spiritu. Alij gratia sanitatuz in vno spiritu. Alij operatio virtutum: alij ppheta: alij discretio spirituz: alij genera linguaz: alij interpretatio sermonum. Hec autez omnia operatur vnus atqz idem spiritus: diuidens sin- gulis prout vult.

Posita in generali distinctione grāz et ministracionuz: et opationū: hic manifestat ea q dixerat in spāli: et pmo qstuz ad diuisionē gratiaz. Secdo quātū ad diuisionē ministra- tionum ibi (Et quosdā qdem posuit deus etc.) Circa pīmū duo facit. Prio ponit distinctionē gratiaz in spāli. Secun- do adhibet similitudinē ibi (Sicut enim corp⁹ etc.) Circa pri- mum tria facit. Prio ponit grāz cōditionē gratis dataruz. Secdo ponit eaz distinctionem ibi (Alij qdem datur etc.) Tertio describit eaz actionez ibi (Hec autē oia etc.) Dicit ergo pmo. dictū ē q sunt diuisiones grāz. Unicusqz autez datur in quo designat eaz subiectū. Sicut enim nullū mē- brū est in corpore qd nō picipet aliquo mō sensum vlt motū a capite: ita nullus est in ecclesia q nō aliqd de gratijs spi- ritus sancti picipet. fm illud. Mat. 25. Dedit vnicuiqz f3 p- priā virtutem. Et Ephe. 4. Unicusqz nostrū data est grā Manifestatio spūs in quo designat officium gratie gratis date. Pertinet autē ad gratiā gratū faciētem qd p eaz spiri- tus sanctus inhabitet: qd qdē nō ptinget ad gratiam gratis datā: sed solū vt p eam spūs sanctus manifestet sicut inte- rior motus cordis p voce. Unde Jo. 3. dñ. Uocē ei⁹ audis. Et in. ps. dñ. Notū fecit dñs salutare suū. Manifestat autē p h3 gratias spiritus sanctus dupl^r. Vno mō vt inhabitās ecclesiā et docēs et sanctificās eā: puta cū aliquis peccator quē nō inhabitat spūs sanctus faciat iracunda ad ostēdēdū q fides ecclesie quā ipse predicat sit vera. Unde dñ. Heb. 2. Cōstante deo signis et prodigijs varijs spūs sancti di- stributionibus. Alio modo manifestat p h3 grā spirit⁹ san- cti: vt inhabitās euz cui tales gratie cōcedunt. Un dñ Act. 6. q Stephanus plen⁹ grā faciebat prodigia et signa multa quē spū sancto plenū elegerūt: sic autē nō cōcedunt h3 grē nisi sanctis. Et ne h3 manifestatio vanā videat. subdit. Ad vtilitatē. s. cōez. In quo designat finis haz: et hoc vel dum pbat vera doctrina ecclesie: et sic fideles cōfirmant et ifi- deles auertunt. Vel dum sanctitas alicui⁹ pponitur alijs in exemplum. Unde et ifra. i. 4. Ad edificationē ecclesie q- rite vt abundetis. Et supra. io. Non querēs qd mihi vtile ē sed qd multis vt salui fiant.

Deide cū dicit (Alij qdem etc.) Pōnit distinctionē grāz que qdē vt dictū est dant ad vtilitatē cōez. Et iō o3 earuz distinctionē accipere fm qd p vnu pōt alioz salus pcura- ri. Qd qdē hō nō pōt facere iterius opando: B. n. solius dei est: sed solū exterius psuadēdo. Ad qd qdem tria regrunt

Prio qdē facultas psuadēdi. 2. facultas psuasionē pfirmā di. 3. psuasionē itelligibil^r pponēdi. Ad facultatē autē psua- dēdi regit qd hō habeat pitiā pñū et certitudinē pncipioz circa ea i qd debem⁹ psuadere. Cōclusionēs autē in his q pti- nent ad salutē qdam sunt pncipales. s. res diuine. et ad hoc ptinget sapia q est cognitio diuinaz rez: vt Aug. dicit. i. 3. de trinitate: et quātū ad hoc dñ. Alij qdez datur p spūm. s. san- ctum sermo sapie vt possit psuadere ea q ad cognitionē di- uinoz ptingēt. Luc. 21. Ego dabo vobis os et sapiāz cui non poterūt resistere et tradicere oēs aduersary vestri supra 2. Sapiam loquimur iter pfectos. Secundarie conclusiones sunt q ptingēt ad noticiā creaturaz: quaz cognitio dñ sciē- tia fm Aug. ibidē. Et qstū ad h3 subdit. Alij autē. s. dat^r fmo scie fm eundē spūm: vt. s. p creaturas ea q sunt dei mani- festare possit. Dñic. n. scie attribuit illd quo pia fides de- fenditur et roborat nō autē qcqd curiositatis in humanis sciētys iuenit. vt Aug. ibidē dicit. Sap. io. Dedit illi sciaz sanctoruz. Esa. 33. Diuitie salutis sapia et scia. Et tñ notādus qd sapia et scia iter septē dona spūs sancti cōputantur: sicut habet Esa. ii. Un apls signanter iter gratias gratis datas nō ponit sapiam et sciam s3 sermonē sapie et scie q ptingent ad hoc vt hō alijs psuadere valeat p sermonē ea q sunt sa- pientie et scie. Pncipia autē doctrine salutis sunt articuli fi- dei: et iō qstū ad hoc subdit. Alteri. s. dat^r fides in eodem spū: non autē hic accipit^r p fidei vture: qz hoc cōe est oibus mēbris xpi. fm illud Heb. ii. Sine fide ipossibile ē place- re deo. Sed accipit^r p sermone fidei: pur. s. hō pōt recte p- ponere ea q fidei sunt: vel p certitudine fidei quā aliquis habz excellētē: fm illud. Mat. 15. Mulier magna ē fides tua. Ea vō q ptingēt ad salutarē doctrinā nō possūt pfirmā- ri: seu pbari rōne qz rōnez humanā excedūt: f3 illud Eccl. 3. Plurima supra sensum hoīs ostēsa sunt tibi. Cōfirmat^r tur seu pban^r signo diuino. Un et moyses mittēdus ad po- pulum israel signum accepit a deo p qd pfirmaret ea q ex- pte dei dicebat: vt p3 Exodi. 4. Sicut et signo regio confir- matur qd aliqd sit de mādato regis. Signū autē dei sumit^r vno qdē mō ab eo qd solus deus facere pōt. Sicut sūt mi- racula q apls hic in duo distinguit. Nā pmo dicit. alij. s. da- tur grā sanitatū: id ē p quā alicui⁹ possit sanare ifirmitates in vno. s. et eodez spū. Jere. 17. Sana me dñe et sanabor. Ex- his enim psuadetur aliquis nō solum ppter magnitudi- nē facti: sed etiā ppter beneficiū. Secūdo autē dicit alij da- tur operatio virtutū ex gbus alijs psuadēt solū ppter ma- gnitudinem facti puta cum mare diuidit vt legit Exo. 14. Vel q sol et luna stetit in celo: sicut legit Josue. io. Bal. 3. Qui tribuit nobis spūm et opat^r vtutes in nobis. Alio autē modo accipit^r signū diuinuz ab eo qd solus deus cognosce- re pōt. Hoc autē est vel futurū ptingens fm illud. Esa. 41. Annunciate q ventura sunt et sciēm⁹ qz dy estis vos. Et q- tum ad h3 dicit. Alij. s. datur ppheta q est diuina reuelatio inter euētus imobili veritate denūciās. Joel. 2. Effundaz de spū meo sup oēs carnē et pphetabūt filij vestri. Alio au- tem est cognitio humani cordis fm illud Jere. 17. Prauū est cor hoīs et ifrutabile. qd cognosceat illud: Ego dñs scri- uens corda et pbās renes. Et qstū ad hoc subdit. Alij dis- cretio spūuz vt. s. hō discernere possit quo spū alijs mouea- tur ad loquēdum vel operandū puta vtru spū cbaritatis vel spū iuidie. p⁹ Jo. 4. Nolite credere oī spūi sed pbate spūs si ex deo sunt. Facultas autē psuasionū pñuciandi cō- sistit in hoc qd hō possit loq itelligibiliter alijs. Qd qdē ipe- ditur dupliciter. Vno mō p diuersitatez idiomatum. Con- tra qd remediū adhibet^r p h3 qd dicit. Alij. s. dat^r grā lingua- rū. vt. s. possit loq diuersis linguis vt itelligat^r ab oib⁹. sicut de apls legit Act. 2. De loquebāt varijs linguis. Alio mō p obscuritatez scripture iducēde. Cōtra qd remediū da-

Ad corinthios I.

tur p id qđ subditur. Alij interpretatio sermonū. i. difficultū scripturaz. Dañ. 5. Audiu de te qđ possis obscura interpre-
tari. Heñ. 40. Nūqd nō dei est interpretatio.

C Deide cū dicit. (Dec aut oia rē.) Determinat auctores p̄dictaz gr̄az. Circa qđ tres errores excludit. P̄rio qđez gentiliū attribuentium diuersa dona diuersis dīs. Con-
tra qđ dicit. Dec aut oia opat̄ vn̄ atq; idēz spūs. Ephe. 4. Unū corp⁹ ⁊ vnus spūs. Scđo errore eoz qđ deo attribue-
bant solū vlem̄ p̄uidentiā rez ponētes qđ distinctiōes p̄ti-
culariū fūit solū p̄ cās scđas. Contra qđ subdit. Diuidens
singulis pur vult. Ecc. 33. In multitudie discipline dñi se-
parauit eos. Tertio excludit errore eoz qđ diuersitate gr̄a-
rū attribuebāt vel fato vl̄ humano merito: ⁊ nō solū volū-
tati diuine. sed etiā macedony qđ dicebāt spūm̄ sanctū esse
ministeriū patris ⁊ filij: ⁊ hoc excludit p̄ B qđ subdit. Pro-
ut vult. Jo. 3. Spūs vbi vult spirat. **C** Lec. III.

Sicut enim vnum corpus est ⁊ mem-
bra habet multa: omnia autē mēbra
corporis cū sint multa: vnum tamen
corpus sunt: ita ⁊ xp̄s. Etenim in vno
spiritu omnes nos in vnū corp⁹ bap-
tizati sumus siue indei. siue gētiles. siue serui.
siue liberi. ⁊ oēs in vno spiritu potati sum⁹. Nā
⁊ corpus nō est vnum mēbrum sed multa. Si
dixerit pes qm̄ nō sum manus nō suz de corpo-
re: non ideo nō est de corpore. Et si dixerit au-
ris qm̄ nō sum oculus: nō suz de corpe. nō ideo
nō est de corpore. Si totū corpus oculus: vbi
auditus? Si totū audit⁹. vbi odoratus? Nūc
autem posuit deus mēbra vn̄quodq; eoz in
corpore sicut voluit. Qđ si essent omnia vnum
mēbrum: vbi corpus? Nūc autem multa qui-
dem mēbra. vnum autem corpus. Non potest
autem oculus dicere manū opera tua nō indi-
geo: aut iterū caput pedibus. nō estis mibi ne-
cessarij. Sed multo magis que videntur mem-
bra corporis infirmiora esse. necessaria sunt. ⁊
que putamus ignobiliora membra esse corpo-
ris his honorem abundantiorē circūdamus
Et que inhonesta sunt nostra abundantiorē
honestatem habent. Honestata autēz nostra nul-
lus egēt. Sed deus temperauit corpus: ei cui
deerat: abundantiorē tribuendo honores. vt
non sit scisma in corpore. sed in idipsum pro in-
uicem sollicita sint membra. Et si quid patitur
vnum mēbrum: compatiuntur omnia mēbra.
Siue gloriatur vnum membrū: congaudent
omnia mēbra. Vos autēz estis corpus christi
⁊ mēbra de mēbro. Et quosdam quidē posuit
deus in ecclesia: p̄mo apostolos. scđo p̄phe-
tas. tertio doctores. deide virtutes. exinde gra-
tias curationū opitulationes: gubernationes
genera linguarū. interpretationes sermonū.
Nūquid omnes apostoli? Nūquid omnes
p̄phete? Nūquid omnes doctores? Nūquid

omnes virtutes? Nūquid vn̄nes gratias ha-
bent curationū? Nūquid omnes linguis lo-
quuntur? Nūquid oēs interpretantur? Ema-
lamini autēz charismata meliora. Et ad huc ex-
cellentiorē viāz vobis demonstro.

C Posita distinctiōe gr̄az. hic māifestat eā p̄ similitudinē cor-
poris nālis. Et p̄mo ponit similitudinē in generali. Scđo ex-
plicat eā in sp̄ali ibi (Nā ⁊ corpus rē.) Circa p̄mūz duo fa-
cit. P̄rio pōit similitudo. Scđo similitudis adaptatio ibi (Ita
⁊ xp̄s rē.) Circa p̄mūz p̄siderādū ē qđ sicut dñi i. 5. meta. tri-
pliciter dñi aliqd vnū p̄ se. Vno mō indiuisibilitate vt vni-
tas ⁊ punctū fm̄ quē modū vnitas excludit totaliter mul-
titudinē nō solū actualē s; et potētiā. Alio mō dñi vnū cō-
tinuitate vt linea ⁊ superficies qđ gđē vnitas excludit multi-
tudinē actualē: s; nō potētiā. Tertio mō itegritate qđ nō
excludit multitudinem neq; potētiā: neq; actualē: sicut
domus est vna qđ cōstituit̄ ex diuersis lapidib⁹ ⁊ lignis. Et
codē mō corp⁹ hoīs aut cuiuslibet aīalis ē vnū: qđ ei⁹ perfe-
ctio itegrat̄ ex diuersis mēbris sicut ex diuersis aīe istris.
Vñ ⁊ aīa dñi eē actus corporis organici. i. ex diuersis organis
p̄stituti. Proponit ḡ p̄mo ap̄lus qđ vnitas corporis mēbrorū
multitudinē nō excludit dicēs: qđ sicut corp⁹ vnū ē ⁊ mem-
bra multa h; vñ ⁊ Ro. iz. dñi. In vno corpe multa mēbra
habem⁹. Itē pponit qđ multitudo mēbrorū nō tollit corporis
vnitatem. Vñ subdit. Oia autē mēbra corporis euz sint multa
nihilomin⁹ vnū corp⁹ sunt: qđ ex oib⁹ p̄ficiū. Vñ ⁊ Job. io.
dñi. Pelle ⁊ carne vestisti me: ossibus ⁊ neruis p̄egisti me.

C Deide cū dicit (Ita ⁊ xp̄s rē.) Pōit adaptatio similitudi-
nis. Et p̄mo adaptat similitudinē dicēs. Ita ⁊ xp̄s. s. ē vn̄ fm̄
illud supra. 8. Un⁹ dñs noster iesus p̄ quē oia. Et tñ multa
⁊ diuersa h; mēbra. s. oēs fideles fm̄ illud. Ro. iz. Multi
vnū corpus sum⁹ in xp̄o. Scđo ponit rō adaptatiōis. Vbi
ponit duplex rō distinctiōis. Una qđm rō vnitatis ē spi-
ritus sanctus fm̄ illud Ephe. 4. Vnū corpus ⁊ vnus spūs.
Sed p̄ virtutē spūs sancti duplex bñficiū p̄sequimur. P̄rio
qđm: qđ p̄ ipm̄ regeneramur fm̄ illud Jo. 3. Nisi quis re-
natus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto. Unde dicit. Etenim
in vno spū. s. p̄ virtutē vn̄ius spūs sancti. Dēs nos: qđ sumus
mēbra xp̄i: sumus baptizati in vnum corpus. i. in vnitatez
ecclesie: qđ est corpus xp̄i s; illō Ephe. i. Ip̄s dedit caput sup
oēs ecclesias qđ ē corp⁹ eius. Et gal. 3. Dēs qđ in xp̄o baptizati
estis xp̄m̄ iduistis. Scđo p̄ spūm̄ sanctū reficimur ad salu-
tem. Unde subdit. Et oēs potati sumus in vno spū. i. per
virtutē vn̄ius spūs sancti. Pōt autē hic potus itelligi du-
pliciter. Vno mō de interno refrigerio qđ spūs sanct⁹ cor-
di humano p̄bet extinguēdo sitim carnaliū desiderioz: ⁊
ocupiscētiāz. Unde Ecc. is. Aqua salutaris sapie potauit
eū. Et Jo. 7. Flumina de vētre eius fluēt aque viue. Alio
mō pōt itelligi de potu sacramētaī qđ p̄ spūm̄ sacrat̄. supra
.io. Dēs eūdem potū spūalē biberunt. Interponit autem
duplex rō diuersitatis. Una ex pte ritus cū dicit. Siue iu-
dei siue gētiles rē. Alia ex parte conditionis euz dicit. Si-
ue serui siue liberi. Nulla enim h; diuersitas ipedit vnita-
tem corporis christi. Unde gal. 3. dñi. Nō ē iude⁹ neq; grec⁹
nō ē seruus neq; liber. vnū. n. estis in xp̄o ihu.

C Deide cum dicit (Nā ⁊ corpus explicat similitudines
in sp̄ali.) Et primo describit cōditionem corporis nālis ⁊
mēbrorū ipsius. Scđo adaptat ad corpus mysticūz christi
ibi (Vos autē estis rē.) Circa p̄mūz duo facit. P̄mo
describit integritatem corporis nālis. Secundo habitu-
dinē mēbrorū ad inuicē ibi (Nō pōt autē oculus dicere rē.)
Circa p̄mūz tria facit. P̄mo pponit qđ itendit. Scđo mā-
nifestat explicādo ibi (Si dixerit pes rē.) Tertio probat

ducendo ad iconueniens ibi (Si totu corp^o oculus rē.) Dic g^o p^orio. Dicitū ē qd oēs nos in vnu corpus mysticum baptizati sum^o: qd representat similitudo corpis nālis. Nam corp^o nāle hoīs nō est vnuz mēbrū s; multa. qz. s. ei^o pfectio nō saluat in vno mēbro: sed itegrat ex multis: q necesse hnt deseruire diuersis potētis: r actib^o aie. Un r Ro. iz. dī. Sicut i vno corpe multa mēbra habem^o oia aut mēbra corpis nō eundem actū hnt. ita multi vnu corpus sum^o in xpo.

Deide cū dicit (Si dixerit pes rē.) Manifestat qd dixerat exēplificādo in mēbris gbusdā. Et pmo in mēbris deseruiētib^o motui r ponit duo mēbra. pedē tanq; ignobili^o mēbrū eo q calcāt terrā r portat totius corpis pōdus manū aut tanq; mēbrū nobilius eo q ipsa est organuz organoz. Et hoc est qd dicit. Si dixerit pes nō sum de corpore qm nō sum man^o: nō iō nō ē de corpe. Quasi dicat. pfectio corpis nō tota cōsistit in vno mēbro qzuis nobiliori. s; ad eius pfectionez regunt ēt ignobiliora. per mēbra aut deseruiētia motui designant in ecclia hoies dediti vite active. ita q pedes sunt sbditi de qb^o dī Ecē. pmo. Pedes eorum pedes recti. p man^o autē figurant plati p quos alij dī sponunt. Un r Lant. 5. dī. Man^o illi^o tornatiles auree ple ne hiacinctis. Sunt aut in ecclia necessarie nō solū man^o idest plati. sed et pedes. i. sbditi. Un puer. i. 4. dī. In multitudine populi dignitas regis. Scdo exēplificat de mēbris deseruiētib^o vti apprehēsiue r ponit oculū q deseruit visui. r aurē q deseruit auditui. Nam isti duo sensus picipue deseruiūt humane sapie. visus qdē qstuz ad iuentione. eo q plures rez differētiāz oñdit. auditus aut qstuz ad disciplinam q fit per sermonē. Doz tñ sensuz dignior ē visus q auditus. qz r spūalior est r plura demonstrat ac p b oculū est dignior aure. Dicit g. Et si dixerit auris q ē ignobilius mēbrum. nō sum de corpore qz nō oculus q est mēbrū nobilius. nō ideo nō ē de corpe rē. Per mēbra g deseruiētia virtuti apprehēsiue designatur in ecclia illi q studēt vite cōtemplatiue. Inter quos sunt sicut oculi doctores q p seiplos veritate ispiciūt. Unde dī cant. 5. Oculi ei^o sicut colūbe sup riuos aquaz q residēt iuxta fluēta plenissima. Per aures autē significant discipuli q a magistris veritatem audiēdo recipiūt. Unde r dñs Mat. iz. dicit. Qui aures h; audiēdi audiat. Sūt. n. in ecclia necary nō solū doctores. sed etiam discipuli. Unde r Job. 29. dī. Auris audiens beatificauit me.

Deide cū dicit. (Et totū corp^o rē.) pbat ducēdo ad iconueniens duplex. quoz pmo ē subtractio necessarioz a corpore. 2° est remotio integritatis corporis ibi (Qz si essent oia rē.) Circa pmo duo facit. p^omo ponit iconueniens qd seqt dices. Si totū corp^o esset oculus qd ē mēbrū nobilius vbi esset auditus. i. istū audiēdi qsi dicat si in ecclia essent oēs magri. Un dī. Jac. 3. Nolite ples magri fieri frēs mei. Et itez si totū corp^o esset auditus. i. istū audiēdi. vbi esset odoratus rē. Per que possunt in ecclia itelligi illi q r si nō sint capaces verboz sapie. papiūt tñ qdā ei^o indicia a remotis qsi odorē. Un r Lant. p. dī. In odorē ynguētoz tuoz currim^o. Scdo asserit hriā vitatez. s. q nec visus nec audit^o corpis dz deesse dices. Nūc aut deus posuit. i. ordinate disposuit mēbra diuersa. Nam r si mēbroz distinctio sit opus nāe. h tñ agit nā vt instm diuine puidētie. Et iō pma cām dispōnis mēbroz assignās sūbdit. Unquodq; eoz i corpe qsi dicat. Nō sic posuit mēbra diuersa vt vnu quodq; eoz fm se sepatim existeret. s; vt oia puenirēt in vno corpe. Et sicut voluit. Nam pma cā istitudinis reruz est volūtas diuina. fm illud. ps. Dia quecūq; voluit fecit. sic aut r ecclia disposuit diuersa officia: diuersos status fm suā volūtatē. Un r Ephe. p. dī. Predestinati fm pposituz eius q operatur oia fm consiliū voluntatis sue.

Deide cum dicit. (Qz si esset rē.) Ducit ad aliud iconueniens qd est defectus integritatis corporis. Un pmo pōit B iconueniens dices. qz si essent oia vnu mēbrū: vbi esset corpus. i. vbi esset integritas corporalis: qsi dicat non esset. Ita si oēs in ecclia vnius additionis r gradus essent tolleret pfectio r decor ecclie q in. ps. describit. Circūamicta varietate. Scdo asserit veritatem hriam dices. Nūc aut multa qdem sunt mēbra s; vnu corp^o qd ex oib^o itegrat. Sic ecclia ex diuersis ordinib^o pstituit. Un r Lant. 6. describitur Terribilis vt castroz acies ordinata.

Deide cum dicit. (Nō pōt aut oculus rē.) Ponit pparationem mēbroz adiūcē. Et pmo qstuz ad necitatē. Scdo qstū ad cultū mēbris adhibitu ibi (Et q putam^o rē.) Tercio qstū ad mutuā sollicitudinē ibi (S; in idipsum rē.) Circa pmo duo facit. p^omo pponit oia mēbra corpis esse necessaria: qzuis qdā sint ignobiliora. Scdo ponit necitatis cōparationē ibi. (Sed multo magis rē.) Oñdit autē pmo rōnez necessitatis mēbroz fm duplicem differētiāz pmo qdē fm differētiā mēbroz deseruiētium motui. Un dicit. Nō pōt aut oculus q deseruit cognitioni r significat pteplatiuos dicere manū q deseruit motui r significat acti uos opa tua nō idigeo. Indigēt. n. pteplatiui p opa actiuoz rū sustētari. Un r Luc. io. dī. Qz cū maria secus pedes dñi federet audiēs verba eius: Martha satagebat circa fire quens ministeriū. Scdo oñdit idē s; dñiaz platoz q significat p caput r sbditoz q signant p pedes. Et h ē q sūbdit. Aut itez caput. i. plat^o s; illū. i. Reg. is. Caput i tribub^o isrl^o fact^o es. Nō pōt dicere pedib^o. i. sbditis. Nō estis mihi necary. qz vt dī. puer. i. 4. In multitudie populi dignitas regis.

Deinde cū dicit. (Sed multo magis rē.) Cōparat diuersa mēbra adiūcē quo ad necessitatē eoz dices q mēbra corpis q vident esse infirmiora sunt magis necessaria sicut itelina. ita etiā in ecclia sine officio aliquaz abiectarū psonaz puta agricoloz r alioz h; pīs vita trāsiri nō posset. q tñ posset duci sine alig^o excellentiorib^o psonis cōtemplatiōi r sapie deputatis. q ecclie deseruiūt ad h q sit ornatioz r meli^o se hīs. Ex h. n. aliqd dī q ē vtile ad fines. Illa vō q sunt nobilissima nō se hnt in rōne vtiliuz: s; sunt p seipsa appetēda vt fines. Et iō dī Job. zi. Si fruct^o terre pmedi absq; pecunia r aiaz agricolaz ei^o affliri.

Deide cū dicit. (Et q putam^o rē.) Cōparat mēbra qstū ad exteriorē cultū. Et pmo ponit diuersitatē q diuersis mēbris adhibet. Scdo eām diuersitatis assignat ibi (De^o tēperauit rē.) Cultus aut exterior mēbris adhibitis ad duo pñnet. s. ad honorē sicut ea q apponūt ad ornatu vt monilia. r in aures. r ad honestatez sic apponunt ad tegumētū. vt brace. r alia h; dī. Oitū g ad pmo cultū dicit pmo. Et q putam^o eē ignobiliora mēbra corpis his circūdam^o abūdantiorē honorē. i. maiorez ornatu sicut aurib^o alicubi suspendunt in aures. oculis autē nihil apponit. r pedib^o apponunt calciamēta depicta r gemata s; illud Lant. 7. Quaz pulchri sunt gressus tui in calciamētis filia pncipis. Manus aut nude habent. Et silt in ecclia ipfectionib^o sunt magis solatiōes adhibende qb^o pfectiones nō egent. Un dī Esa. 40. In brachio suo pgregabit agnos r in sinu suo leuabit. fetas ipse portabit. Et p^o pe. 3. dī. Viri qsi infirmiori vaseculo muliebri iptiētes honorē. Scdo pseqt qstū ad cultum honestatis dices. Et q in honesta sunt abundantiorē honestatē hnt. s. p studiū humanū. Dicunt aut mēbra aliq in honesta in sanctis nō pp aliq; peccati turpitudine: s; pp iobediētia mēbroz genitaliū subsecutā ex pctō originali. Uel etiā sunt ignobili vsui deputata sicut oia mēbra que deseruiunt emissioni supfluitatū qb^o abūdantior honestas adhibet dū studiosius tegunt quo nō idigēt mēbra nobilibus vsibus deputata. Unde sūbdit. Donesta autem no

stra nullius egent. s. exterioris honestatis. vnde nec faciei velamen apponit. Et sicut in ecclesia illi qui sunt in aliquo culpabiles sunt admonendi. et custodiendi sicut illud. Ecc. 4. 2. Super filiam luxuriosam confirmata custodia. Et gal. 6. 6. Si concupiscitis quod fuerit in aliquo delicto: vos qui spirituales estis his instruite in spiritu lenitatis. Illi autem qui sunt absque culpa his non egent. Et est notandum quod tripliciter defectum circa membra notauit. scilicet in honestatis. ignobilitatis. et firmitatis. Quorum primum in membris ecclesie pertinet ad culpam. Secundum ad additionem futilitatis. Tertium ad statum imperfectionis.

Deinde cum dicit. (Et deus temperauit etc.) ponit causam predicti cultus. et primo assignat causam efficientem primam. scilicet. non homines taliter se habeant ad cultum membrorum: hoc tamen procedit ex ordinatione diuina. Unde dicit. Sed deus temperauit corpus. abundantiorum honorem tribuendo ei membro cui deerat. Nam homines hoc faciunt ex quodam diuino instinctu secundum illud Job. 33. Aperit aures viro et erudit eos instruit disciplina. Secundo ponit causam finale dicens. Ut non sit scisma in corpore. Quod quidem sequitur si defectum membrorum non subueniretur. Hoc autem scisma quantum ad membra corporis mystici manifeste vitatur dum pax ecclesie custoditur per hoc quod singulis ea que sunt necessaria attribuantur. Unde et supra dictum est. cap. 1. Idipsum dicatis omnes: et non sint in vobis scismata. Sed quantum ad membra corporis naturalis scisma eorum si debita proportio membrorum tolleretur.

Deinde cum dicit. (Sed in idipsum etc.) ponit comparationem membrorum adiucem quantum ad mutuam sollicitudinem. Et primo ponit eam dicens. Non solum predicta membra operantur adiucem: sed etiam per se inuicem sunt sollicita in idipsum. id est in unitatem corporis seruandi. Et hoc quidem manifeste in corpore naturali appetit. Nam quodlibet membrum naturaliter quadam inclinatione habet ad iuuamentum aliorum membrorum. Unde et naturaliter homo opponit manum ad pregen dum alia membra ab ictibus. Et sicut alii fideles qui sunt membra corporis mystici per se inuicem sollicitudinem gerunt sicut illud Ecc. 17. Unicuique mandauit deus de proximo suo. Et gal. 6. Alter alterius onera portate. Secundo specificat hanc sollicitudinem et primo in malis in quibus magis est manifestum. Unde dicit. Et si quid mali patitur vni membrorum patiantur omnia membra. Quod quidem manifestum est in corpore naturali. Nam vno membro languente totum corpus quasi languescit: et ad locum languoris confluit spiritus et humores quasi ad subueniendum. Et sicut dicitur esse in fidelibus christi. vt vni malum alteri patiantur sicut illud Job. 30. Quodam quodam super eo qui afflicti erat: et anima mea patiebatur pauperi. 2. in bonis. Unde subdit. Siue gloriatur. id est quocumque modo vigoratur vnus membrorum. gaudet omnia membra. Quod etiam manifestum est in corpore naturali in quo vigor vni membrorum in iuuamentum cedit aliorum membrorum. Sic dicitur etiam esse in membris ecclesie. vt vnusquisque bonis alteri communi gaudeat. phil. 2. Gaudeo et congratulor omnibus vobis. Ro. 12. Gaudeo cum gaudentibus et fleteo cum flentibus.

Deinde cum dicit. (Vos autem estis.) Adaptat similitudinem ad propositum. Et primo quantum ad corporis unitatem dicens. Vos autem. id est qui estis in unitate fidei congregati estis corpus christi. secundum illud Ephe. 1. Ipse dedit caput super omnes ecclesiam que est corpus eius. Secundo quantum ad membrorum distinctionem cum subdit. Et estis membra de membro. Quod potest intelligi tripliciter. Uno modo sic. Estis membra dependentia de christo membro. quod quidem dicitur membrum secundum humanitatem secundum quam precipue dicitur ecclesie caput. Nam secundum diuinitatem non habet rationem membri aut partis cum sit ceterum bonum totum vniuersi. Alio modo sic. Vos estis membra dependentia de membro: in quantum per me christo acquisiti estis. secundum illud supra. 4. In christo ihesu per euangelium ego vos genui. Tertio modo potest exponi vt designaret distinctionem et series membrorum: vt sit sensus Vos estis membra de membro. id est ita distinguimini et ordiamini adiucem sicut vni membrum ad aliud.

Deinde cum dicit. (Et quosdam quidem etc.) persequitur de distinctione ministracionum. Circa quod tria facit. Primum assignat ordinem

ministracionum. Secundo manifestat eorum distinctionem ibi. (Nunc quid apostoli omnes etc.) 3. ordiat eorum affectionem circa diuersas administraciones et gratias ibi. (Emulamini autem etc.) Circa primum duo facit. Primum ponit maiores seu principales administraciones. Secundo ministraciones secundarias ibi. (Opitulaciones etc.) Maiores autem ministri in ecclesia sunt apostoli. ad quorum officium tria pertinent. Quorum primum est auctoritas gubernandi fidelem populum: que proprie pertinet ad officium apostolorum. 2. facultas docendi. 3. potestas miracula faciendi ad confirmationem doctrine. et de his tribus habet. Luc. 9. vbi dicit. Louocatis ihesu. id est apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia: et vt languores curarent. et misit illos predicare regnum dei. In omnibus autem partibus seu virtutibus ordinatis illud quod est principale reseruat suprema potestati. Alia vero etiam inferioribus conuocatur. Potestas autem faciendi miracula ordinatur ad doctrinam sicut ad fides. secundum illud Mar. vlt. Sermonem confirmate sequentibus signis. Doctrina autem ordinatur ad gubernationem populi sicut ad finem. secundum illud Iere. 3. Dabo vobis pastores secundum cor meum: et pascet vos in scientia et doctrina. Et idem primum gradus iter ecclesiastica ministeria est apostolorum. quibus specialiter conuenit ecclesie regimen. Et propter hoc dicit. Et deus posuit. id est ordinare collocauit. In ecclesia quosdam. scilicet in determinatis ministerijs secundum illud Job. 15. Posui vos vt caris. Primum quidem apostolos: quorum regimini commisit ecclesia: secundum illud Luc. 22. Ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meum regnum. Unde et Apoc. 21. Super duodecim fundamenta ciuitatis describuntur duodecim apostolorum nomina. Propter quod et ipsi inter ceteros fideles prestant in spiritualibus gratis obtinuerunt secundum illud Ro. 8. Nos ipsi primitias spiritus habentes. Et quis ad apostolos precipue pertinet doctrine officium: quod dicitur esse Mar. vlti. Euntes docete omnes gentes: tamen alij conuocati huius officij assumunt. quorum quidam precipuos reuelationes a deo accipiunt: quod dicuntur prophetes. quidam vero de his qui sunt alij reuelata populis instruunt. quod dicuntur doctores. Unde subdit 2. prophetas quos etiam in nouo testamento fuerunt. Quod. n. dicit Mar. ii. Lex et propheta vsque ad Iohannem. intelligitur de prophetis qui futurum christi aduentum pronunciauere. Tertio doctores. vnde et Act. 13. dicit. Erant in ecclesia que erat antiochie propheta et doctores. Sicut etiam et gratia miraculorum fuit alijs conuocata que primum a christo data fuit apostolis. Unde subdit. Deinde virtutes: quod. scilicet miracula faciunt circa ipsa elementa mundi. Gal. 3. Operatur virtutes in nobis. Quatum autem ad miracula que fiunt in corporibus humanis subdit. Exinde gratia curationum secundum illud Luc. 9. Ut languores curarent.

Deinde cum dicit. (Opitulaciones etc.) ponit minores siue secundarias administraciones: quarum quedam ordinantur ad regimen ecclesie quod ad apostolorum dignitates pertinet dixerunt quedam vero ad doctrinam. Ad regimen ecclesie pertinent in generali quidem opitulaciones: id est illi qui opere ferunt maioribus partibus in vniuersa regimine. sicut archidiaconi episcopi. secundum illud phil. 4. Adiuna illas que mecum laborauerunt in euangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis. In speciali autem ponit gubernaciones sicut sunt prochieales sacerdotes: quibus committitur gubernatio aliquarum particularium plebium. puer. ii. Ubi non est gubernator corrumpet populum. Ad doctrinam autem pertinet secundario quod subdit. Linguarum genera quantum ad illos qui varijs linguis loquuntur magnalia. vt dicit Act. 2. Ne scilicet propter varietatem idiomatum euangelica doctrina impediret. Quatum vero ad amouendum impedimentum doctrine quod posset provenire ex obscuritate sermonum subdit. Interpretaciones sermonum infra. 14. Qui loquitur lingua ore vt interpretetur.

Deinde cum dicit. (Nunquid omnes apostoli etc.) Manifestat distinctionem predictarum ministracionum dicens. Nunquid omnes in ecclesia sunt apostoli: quasi dicat. Non.

Ningd oēs prophete rē. Ex quo pz diuersitas harum administrationū. Ecc. 33. In multitudine discipline dñi separauit eos. Et. 37. Nō oia omnibus expediūt.

Deinde cū dicit. (Emulamini aut rē.) Ordinat eorum affectū circa p̄dicta spūalia dona dicēs. Cū mlta sint dona spūsancti: vt. s. dictū ē. Emulamini. i. desiderate charismata meliora. i. gr̄as potiores: vt. s. magis desideretis ea q̄ sunt meliora: puta p̄phetiā q̄ donū linguaz: vt ifra. 13. dicet. z. ad thes. vlti. Omnia p̄bate: qd̄ bonū est tene te. Et ne in p̄missis donis eoz affectus quiesceret subdit Et adhuc excellentiorē viā demōstro. s. charitatē qua di rectius in deū itur. ps. Viā m̄datoz tuoz cucurri. Esa. 30. Dec ē via ambulatē i ea. **CAP. XIII.**

I linguis hoīum loquar z angeloz: charitatez aut nō habēā factū sum velut es sonans aut cimbālū tinnies. Et si habuero p̄phetiaz z nouerim mysteria oia z omnez scientiam: z si habuero omnem fidem ita vt montes transferam: charitatē aut nō habuero nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas: z si tradidero corp⁹ meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest.

Apostolus gr̄az gratis dataz distinctionē assignauit: z ministratiōnū in q̄bus mēbra ecclesie distinguuntur hic agit de charitate q̄ inseparabiliter comitat gr̄am gratis faciētē. Et qz p̄miserat eis se demōstratur viā excellentiorē: ostendit p̄minentiā charitatis ad cetera gratuita dona. Et p̄mo q̄stuz ad necessitates: qz. s. sine charitate alia dona gratuita nō sufficiūt. Secundo q̄stum ad vtilitatē qz. s. p̄ charitatē oia mala vitant z oia bona aguntur ibi. (Charitas patiens ē rē.) Tertio q̄stum ad p̄manentiā ibi (Charitas nūq̄ excidit rē.) Oia autem dona gratuita reducere vt apl̄s ad tria. Nā p̄mo ostendit qd̄ donū linguaz qd̄ p̄tinet ad locutionez sine charitate nō valet. Scdo qd̄ et nō valēt ea q̄ p̄tinent ad cognitionē ibi. (Et si habuero p̄phetiā rē.) Tertio ostendit idēz de his q̄ p̄tinent ad operationē ibi. (Et si distribuero in cibos pauperz rē.) Erat aut apud corinthios multū desiderabile donū linguaz: vt ifra. i. 4. patebit: r̄ iō ab eo incipiēs dicit. P̄missi me demōstratur excellentiorē viā: z hoc p̄mo pz i dono linguaz: qz si linguis hoīum. s. oīum loquar. i. si habuero donū gratis: p̄ qd̄ loq̄ possim linguis oīum hoīum z ad maiorē abundantia subdit. Et angeloz: charitatē aut nō habēā factus suz velut es sonās aut cimbālū tinniens: recta cōparatiōe vtī. Alia enim p̄ charitatē viuūt q̄ viuūt deo: q̄ est anime vita. fm̄ illud Deut. 30. Ipse est vita tua. Un̄ z p̄me Jo. 3. dicit. Translati sumus de morte ad vitam. qm̄ diligimus fratres: q̄ nō diligit manet in morte. Re- etc ergo cōparat loquelā charitate carentē sono rei mortue. s. eris aut cimbālū: qz licet claz sonū reddat: nō tñ ē viuus: s̄ mortuus. Ita et locutio hoīs charitate carētis q̄tūcūq̄ sit disertā: tñ habet p̄ mortua: qz non p̄ficat ad meritū vite eterne. Est aut d̄ria inter es sonans z cimbālū tinniens: qz es cū sit planū ex p̄cussione simplicē sonū emittit. Cimbālū aut cū sit cōcauū ex vna p̄cussione sonū multiplicat: qd̄ p̄tinet ad tinnitū. Eri ḡ cōparant q̄ vitatē simplr̄ p̄nūciāt: cimbalo vō q̄ veritatē multiplicāt z p̄nūciāt: multas rōnes z similitudines apponēdo: z p̄nes plurimas eliciēdo: q̄ tñ oia sine charitate hñtur vt mortua. **C**ōsiderandū ē aut que lingue angeloz dicant. Nāz cū lingua sit mēbz corporeū z ad ei⁹ vsuz p̄tineat donū

linguaz: qd̄ interdū lingua d̄r: vt patebit infra. i. 4. Neutrū vt angelis cōpetere q̄ membra nō habent. Pōt ergo dici qd̄ p̄ angelos intelligunt hoies angeloz officiaz habētes: q̄. s. alyz hoīb⁹ diuina annunciant. fm̄ illud Malach. 2. Labia sacerdotis custodiūt scientiā: z legē requirūt ex ore eius: qz angelus dñi exercitū ē. Sub hoc ergo sensu dicit. Si linguis hoīum loquar z angeloz. i. nō solū minorz: s̄ et maiorz: q̄ alios docēt. Pōt et intelligi d̄ ipsis icorporeis angelis: put in ps. d̄r. Qui facit angelos suos spūs. Et q̄uis nō habeat liguā corporeā: p̄ similitudinē tñ lingua in eis dici pōt vis qua manifestant alyz: qd̄ habet in mēte. Est aut sciendū qd̄ in cognitiōe mētis angelice aliqd̄ est de quo superiores angeli nō loquunt̄ inferiorib⁹ neq̄ ecōuerso. s. ipsa diuina essentia quā oēs imēdiatē vident deo se oībus monstrante. fm̄ illud Jere. 31. Nō docebit vltra vir p̄ximū suū z vir fratrem suū dicens cognosce dñm. Dēs. n. cognoscēt me a minimo ad maximum eoz. Aliqd̄ aut ē i cognitiōe mētis angelice: de q̄ superiores loquūt̄ inferiorib⁹: sed nō ecōuerso. Et h̄ sunt diuine prouidētie mysteria: quoz plura cognoscūt i ipso deo superiores q̄ clarius eū vident q̄ inferiores. Un̄ superiores de h̄ inferiorē instruūt vt illumināt: qd̄ locutio pōt dici. Aliqd̄ vō ē in cognitiōe mētis angelice de q̄ superiores loquūt̄ inferioribus z ecōuerso: z h̄ sunt occulta cordiū: q̄ ex libero arbitrio dependēt q̄ soli deo patēt: z his quoz sūt. P̄z illd̄ supra. z. Que sūt hoīs nemo nouit: nisi spūs hoīs q̄ in ipso ē. Que in noticiā alteri⁹ deueniūt eo cui⁹ sunt manifestatē siue sit inferior siue superior. Sit aut h̄ manifestatio dū inferior angelus superiori loq̄r: nō p̄ illuminationē: s̄ p̄ quendā significatiōis modū. Est enī in quolibet angelo aliqd̄: qz nāliter ab altero angelo cognoscit. Dū ḡ id qd̄ ē nāliter notū p̄ponit: vt signū eius qd̄ est ignotū: manifestat occultū: z talis manifestatio d̄ locutio ad similitudinē hoīuz: q̄ occulta cordiū manifestāt alyz p̄ voces sensibiles: aut p̄ qd̄cūq̄ aliud corpore exteri⁹ apparēs. Un̄ z ea q̄ sunt i angelis nāliter nota: inq̄tū assumūt ad manifestationē occultoz: dicunt̄ signa vel nutus. Potestas aut manifestandi d̄ceptū suū hoc modo metaphorice lingua nominatur.

Deinde cū dicit. (Et si habuero rē.) Ostendit idē de his q̄ p̄tinet ad cognitionē. Est aut attēdēdū: qz supra propositū. 4. dona gratuita ad cognitionē p̄tinetia. s. sapiētia: scientiā: fidē: z p̄phetiā. Incipit ḡ hic a p̄phetia dicens. (Et si habuero p̄phetiā) p̄ quā diuinit⁹ occulta reuelatur. fm̄ illud. scdo p̄e. p̄mo. Nō. n. voluntate humana ablata est aliq̄ p̄phetia: s̄ spū sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Scdo q̄stum ad sapiētia subdit. (Et nouerim oia mysteria) .i. occulta diuinitatis: qd̄ p̄tinet ad sapientia. fm̄ illud supra. z. Logmur dei sapientia i mysterio absconditā. Tertio q̄stum ad scientia dicit. (Et omnē scientia) siue hūanitus acq̄sitā sicut habuerūt p̄bi: siue diuinitus infusā: sicut habuerūt eā apl̄i. Sap. 7. Dedit mihi eoz q̄ sunt verā scientia. Quarto q̄stum ad fidem subdit. (Et si habuero oēm fidē: ita vt mōtes trāfferaz.) Pōt aut exponi id qd̄ dicit oēs fides. i. oīum articulozū: s̄ meli⁹ ē vt exponat̄ oēs. i. p̄fectā fidē p̄ illud qd̄ subditur. Ita vt mōtes trāfferā. D̄ enim Mat. 17. Si habueritis fidē: sicut granū sinapis dicetis mōti huic trāsi hic z trāsiabit. Et q̄uis granū sinapis sit minimuz q̄titate: n̄ tñ intelligit̄ pua: s̄ p̄fecta fides grano sinapis cōpari. D̄ n. Mat. 21. Si habueritis fidē: z nō hesitaueritis nō solū deficulnea facietis: s̄ et si mōti huic dixeritis tolle et iactate in mari. fiet. Fides ḡ nō hesitat grano sinapis cōparat̄: qd̄ q̄sto magis atterit̄ t̄to magis ei⁹ fortitudo sentit̄. Obiciūt at aliq̄ qd̄ cū multi sancti p̄fectā fidē ha-